

Ils 19 da november: Sontga Elisabet, regina dall'Ungaria

Sontga Elisabet ei naschida igl onn 1207 sco feglia dil retg d'Ungaria, Andriu II e da Gertruda, ina feglia dil duca dalla Corintia. Gia cun tschun onns deva ella d'enconuscher da vuler saver survir sulettamein a Diu. En baselgia steva ella cun tala devoziun e schi bugen ch'ella saveva strusch bandunar quella. El palaz roial mava Elisabet savens ella caplutta ni oratori per urar en schanuglias sin la tiara. Sogn Gion Battista honorava ella per patrun e pertgirader dalla castiada e fuva era ina ferventa veneratura da Nossadunna ch'ella teneva per principala advocata. Cura ch'ella veva zacons raps, deva ella da quels ad ina paupra, sinaquei ch'ella ditgi in Ave Maria. Pli veglia che Elisabet vegneva e pli virtuosa ch'ella fuva. Ella snegava a sesezza tut quei ch'ella pudeva per saver semortificar e desister da

quei che fuss stau ad ella plascheivel. Era el sevestgir fuva ella fetg mudesta, lu cuscheivla ed attenta el plidar.

En obediencia a siu bab ei Elisabet sespusada cul podestat Ludovic da Turingia cun l'intenziun da trer si buns affons el survetsch da Diu e buca per guder ils plaschers dalla lètg. Quei veva ella dau claramain d'entelgir, fagend ladinamein il vut da castiada, sch'ella vess da surviver siu mariu. Era sco maridada ha la sontga buca midau siu propiast e siu desideri da survir a Diu. Plein carezia per siu um veva ella era grond quita per ses treis fegls che Diu veva regalau. Dasperas fuva Elisabet fetg humiliteivla e strentga cun sesezza ch'ella semortificava cun gheislas, cilicis e giginas. Duront che siu mariu durmeva, levava ella ed urava cun sponder biaras larmas. Era viers ils paupers fuva Elisabet detg liberala e deva ad els tut quei che fageva da basegns.

Mintga di spisgentava la sontga regina pli che 900 basignus, sper tut ils auters ch'ella manteneva en sia tiara. Als paupers che pitevan lavava ella las plagas, tgrava ils affons pigns sco ses agens e quei da tut cor, era sche quels fuvan tschufs e tuffavan. Per saver sin outra moda gidar paupers malsauns ha ella baghegiu in spital. Cun sias dunschalas filava la sontga per saver teisser camischas, lenzeuls e resti da vestgir ils morts. Tras quei vegneva ella numnada la mumma dils paupers. Siu affon ch'ella veva parturiu, purtava ella sezza en baselgia ed unfreva si quel a Diu, deva al spiritual ina candeila cun enqual auter regal e turnava a casa senza pompa; pertgei ella regalava als paupers quei vestgiu ch'ella veva giu tratg en quei di.

Ils cristians vevan da quei temps da batter en Tiarasontga encunter ils nuncartents. Ludovic ha sin cussegl da Elisabet era vuliu far part da quella sontga uiara. Sco taffer cavalier ha el battiu ella Palestina e lu da retuorn vegnius malsauns e morts igl onn 1227 ad Otranto, in marcau dalla Sicilia. Prest suenter ha sontga Elisabet retschert las trestas novas, denton buca senti malenconia. Bein confrontada cun la voluntad da Diu ha ella sco emprem mirau per l'olma da siu car mariu. Silsuenter ha ella priu la libertad da s'occupar sulettamein cun ovras da pietat cun pir che mai far dil bien als paupers. Tala generusadad enviers ils pli pigns affons da Cristus ha talmein displaschiu als parents da siu um per miert ch'els murmignavan grevamein e declaravan che Elisabet sappi buca governar il principadi e disfetschi il

patrimoni dils prencis cun dar tut als basignus. Cun talas stgisas ei il quinau da sontga Elisabet sepatrunaus dil tron e catschau ella cun ses fegls ord il palaz. Cheutras eis ella vegnida en miserias e paupradad ch'ella veva ni tetg ni vivonda per viver e stueva seretrer en in nuegl.

Negin ughegiava da dar albiert ad els ord spir tema dalla cuort. Tuts untgevan la sontga e perfin quels ch'ella veva giu susteniu cun almosnas sbittavan e calumniavan ella. Vulend la sontga vieua passar sin ils craps che fuvan tschentai en ina gassa per buca stuer ir tras la lozza, ha ina veglietta che veva era da lezzas uras retschiert grond sustegn, dau in stausch ch'ella ei curdada amiez la lozza. Da quei ha la sontga encurschiu ch'il demuni vegli far vegnir ella malpazienta ed ha schubergiau sia vestgadira cun bucca rienta e manegiau ch'ella meritassi aunc dapli odi. Lu ha in bien sacerdot giu cumpassiun cun sontga Elisabet e ses treis fegls e retschiert tuts en sia casa. Mo beingleiti ha il sacerdot stuiu tarmetter els naven, pertgei ils regents lubevan buca ch'enzatgi detti albiert alla vieua. Ins sa buca capir ch'ina feglia d'in retg ha stuiu pitir tala persecuziun e setschentar en ina schi miserabla situaziun. Auncallura fuva ella cuntenza e selegrava da puder daventar semeglionta a siu bandunau e cruzifigau Jesus Cristus.

Siu bab, retg Andriu II d'Ungaria ed in aug, uestg da Bamberg, havend entelgiu dalla paupra miseria, havessen bugen priu la sontga en lur palaz. Mo ella ei sedustada dad ir tier siu bab, vulend pli bugen salvar la humilitonza e la paupradad che daventar ina dallas principalas princessas. Sin la rueida dil retg ha igl odi e la persecuziun zuar schau suenter, ils treis affons collocai tier parents e la sontga mumma ha retschiert sia reha dota. Cun quei fatg ha ella baghegiu in spital a Marburg e secasada leu. En siu spital rimnava ella ils paupers malsaus che negin'autra casa retscheveva, medegava quels e surveva ad els cun marvigliusa humilitonza e pazienza. Ella urava, meditava e luvrava cuntinuadamein cun ses mauns per basegns dils paupers.

Sche siu confessor vess buca impedi, fuss ella schizun ida casa per casa a rugar almosnas pils pli fleivels. Ina schi humiliteivla, caritativa e mortificada olma gudeva beinduras visiuns e revelaziuns celestialas. Cristus sez ha giu visitau la sontga culs plaid: Sche ti vul esser cun mei, sche vi jeu adina esser cun tei. Igl onn 1228 ha sontga Elisabet definitivamein bandunau il mundan e retschiert il tierz uorden da sogn Francestg. Sco vera veneratura dil sogn patriarc ha ella pli che mai praticau la vertid dalla humilitonza cun survir als leprus e mitigar lur plagas che fagevan tutta sgarschur da mo mirar. Era cun sia oraziun eis ella vegnida da menar beinenqual giuvna persuna tier la tema da Diu.

Alla fin da sia passiun ei Jesus cumparius a sontga Elisabet ed envidau la fideivla survienta tier la cumpignia dils beai enta parvis. Da quella nova eis ella selegrada, ha rendiu engraziament a Diu e lu vegnida surprida d'ina greva febra. Cheu ha ella retschiert ils sogns sacraments, advertiu tuts da carezar Diu e dad esser buns culs paupers. Ils 17 da november digl onn 1231 ei la sontga beadamein sedurmentada en Cristus plena da merets e bunas ovras. Ils utschals cantavan dultschamein sil tetg dalla casa duront ch'ella mureva. Duront quater dis ha il grond pievel saviu prender cumiau, avon che siu sogn tgierp vegni satraus a Marburg el spital da sogn Francestg. Biaras miracles leu daventadas han dau perdetga da sia sontgadad ch'ella ei gia quater onns pli tard vegnida canonisada da papa Gregor IX.

Reflexiun

Las feglias, las dunnas maridadas e las vieuas pon considerar questa legenda e veser sco en in spieghel, co ina e scadina sa en siu stan plascher a Du. Las giuvnas ston esser mudestas, retratgas, obedeivlas e tgeuas cunzun en baselgia; las maridadas cun dar bien exempel, ver bien quitaù dalla famiglia e demussar tema da Diu e las vieuas cun urar, semortificar e praticar la pazienza. Aschia ha era sontga Elisabet triumfau cun la pazienza e statteivladad che tut il mund honorescha ella oz sco sontga. Las travaglias ein quellas che schubregian las olmas caras a Diu. Villeg. Ribad.